

CAPUT XIII.

Dupliciter accedere quisque potest ad iudicium, quod inter alios exercetur, aut proprium deducens ut principalis jus, aut ad fovendam causam alterius litigantis, quia sua interest ne succumbat in quem coadjuvare intendit. Card. Tusch. *pract. conclus. lit. 1. concl. 83. n. 1. 17. Azeved. in l. 3. n. 16. 19. tit. 8. lib. 4. Recop. Carlev. de iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. num. 18. Urfill. ad Afflict. decis. 147. in princ. Gail. lib. 1. observat. 69. Villalob. *Ærar. commun. opin. lit. 1. num. 2. 1. 2. 2. Cancer. variar. lib. 2. cap. 16. à princ. Salgad. cum pluribus de retent. Bullar. part. 2. cap. 13. num. 2. Maréscot. variar. lib. 1. cap. 20. ex num. 13. Hermof. in l. 33. gloss. 3. à num. 5. tit. 5. p. 5. Scaccia de appellat. quæst. 17. lim. 6. memb. 4. n. 49. Ad dignoscendum an quis principaliter, vel accessorie veniat, talem regulam oportet observari, ut si res iudicata noceret tertio comparenti, censetur juris litigantis adiutor: quod si non officeret, principalis. Ita Salgad. num. 8. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 40. n. 1.**

Ad Num. 1.

Qui intervenit, ut litigantis ius tueatur in iudicio, causam prosequi tenetur in eo statu, quo eam reperit. Tusch. *sup. num. 1. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 18. num. 2. Aug. Barbosa collect. ad cap. fin. num. 6. ut lit. pend. in 6. & in Clement. Constitutionem, n. 3. de election. Cabed. part. 2. decis. 97. num. 14. Cancer. *sup. lib. 3. cap. 16. num. 131. & 595. Surd. decis. 60. num. 6. & decis. 147. num. 6. Gail. d. lib. 1. observat. 71. n. 1. & alii per plures apud Salgad. d. cap. 13. num. 45. cum seqq. etenim tertius hic in iudicio accessorium se habet, ideo statum cause immutare non valet, cum principali non liceat: nec rei, vel actoris vicem gerit, nec eum eo causa agitari dicitur. Greg. Lop. in l. 7. gloss. 3. tit. 23. p. 3.**

Praterea sententia in huiusmodi tertium dirigi, aut exequi non poterit. Petr. Barbosa in l. Venditor, num. 102. de iudic. Hermof. cum aliis *sup. num. 23. 26. Nec valet ex proprio privilegio causam ad aliud revocare Tribunal. Gail. d. observat. 71. num. 2. Petr. Barbosa num. 100. Ant. Fab. in ration. ad l. Venditor, de iudic. Amat. *variar. resolut. 86. num. 63. & ibi plures: quæ quidem obtinent etiam in**

illo, qui potuit causam à principio, antequam inchoaretur, suscipere, ut venditor. Salgad. *sup. num. 57. Hermof. d. gloss. 3. num. 3. & 5. vers. Et admittitur ad causam.*

Ibi: Igitur quoties venditur.

Venditor adstans liti cum emptore pendenti, causam fovet in eo statu, quo existit. Ant. Gom. *variar. lib. 2. cap. 2. num. 39. vers. Quod tamen, Giurba decis. 8. Guzman. de eviction. quæst. 6. ex num. 8. Petr. Barbosa *sup. n. 119. Hermof. cum multis d. num. 5. vers. Et admittitur, nec privilegii exemptione juvatur, ut forum declinet, quanquam Ecclesiasticus. Ant. Gom. ubi proxime, Amat. d. resolut. 86. num. 68. ac dixi *sup. cap. 8. n. 5.***

Vers. Primum, ex his colligitur.

Adstans tertius liti pro suo interesse poterit allegare & probare quæ principalis litigator omiserat. Petr. Barbosa in d. l. Venditor, num. 120. Cujac. in l. Si suspecta, ff. de inoffic. testam. Aug. Barbosa in cap. 2. num. 9. de procurator. in 6. Gail. d. observat. 71. num. 1. Guzm. d. quæst. 6. num. 36. Hermof. n. 14. Villalob. *sup. lit. T. num. 21. Ayllon addit. ad Ant. Gom. *variar. lib. 2. cap. 2. n. 40. vers. Itaque si post finitam, Afflict. decis. 235.**

Ad Num. 2.

Nemini dubium est, quin tertius coadjuvans litigantem, possit testes intra terminum probatorium producere. Ant. Gom. in l. 40. Tauri, n. 73. Cujac. & ceteri pronuper laudati. Illud autem in controversiam revocatur, an idem liceat termino elapso, sive post attestationem publicationem, cum scilicet tertius antea nullam liti notitiam obtinuerat: Affirmativa placuit Cancer. *sup. lib. 1. cap. 3. n. 66. Urfill. cum Afflict. decis. 235. num. 2. Hermof. d. gloss. 3. n. 12. Trentac. *variar. lib. 2. tit. de iudic. resolut. 16. num. 9. Negativa Petr. Barbof. in d. l. Venditor, num. 124. Cabed. decis. 96. num. 15. Azeved. in d. l. 3. Recop. num. 16. Tusch. ead. concl. 83. n. 11. Gurtier. *pract. lib. 1. quæst. 66. num. 1. à qua deviare non oportet, nisi tertius Reipublice causâ abfuerit, vel alia ratione restitutionis beneficium imperaretur ex clausula generali, qua majoribus ætate subvenitur, l. 1. & per tot. ff. ex quib. caus. major***

sicut

sicut minori hoc casu conceditur, ut cum D. Covar. infra, *cap. proximo, sub num. 3. comprobabitur.*

Ibi: Cujas rei exemplum traditur in venditore.

Hoc autem exemplum adaptari nequit, nisi venditor remiserit emptori obligationem liti denunciandæ, vel in aliis casibus, de quibus Hermof. in l. 33. gloss. 3. ex num. 76. tit. 5. part. 5. etenim regulariter ille de evictione non tenetur, nisi hic de lite mota ipsum certiorrem faciat, l. 2. tit. 5. part. 5. ubi Hermof. gloss. 3. art. 1. num. 1. jura cumulat, & Interpretet. Quod ita verum est, ut scientia liti aliunde quæsitâ non noceat ei, qui vendidit. Hermof. cum pluribus num. 2. Nec auditur venditor, si non sua interfit lis, de qua agitur, quia de evictione non teneatur; etenim tertius nunquam admittitur, ut liti adstet, nisi de proprio interesse constiterit. Tusch. d. conclus. 83. num. 22. Afflict. decis. 235. & ibi Urfill. num. 2. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cap. 18. num. 3. Garcia de nobilit. gloss. 40. num. 7. Salgad. de reg. protecl. part. 4. cap. 8. n. 99. Cancer. lib. 2. cap. 16. à num. 31. & alii apud Barbof. collect. ad cap. Veniens 38. de testib. Trentac. *sup. n. 10. idque in continenti, ac summarie probandum. Cancer. & alii.*

Ibi: Nec poterat venditor emptorem.

Est venditor possit à principio ante iudicium ceptum in se causam assumere, Petr. Barbosa in l. Venditor, ex num. 109. de iudic. latè Hermof. in l. 33. gloss. 3. à num. 2. tit. 5. part. 5. non valebit excludere emptorem, cum jam mota lite ut tertius comparet; nec emptori ab instantia resiliere permittitur. Petr. Barbosa *sup. num. 104. Sed si venditor novandi animo præveniens ante litem motam causam suscipiat, ita ut emptor nequaquam vexari possit, ut fieri potest, Hermof. ubi proxime, Petr. Barbosa n. 109. emptor, ejus interesse cessante, à iudicio repellitur ex proximè præmissis num. præcedenti.*

Ad Num. 3.

Sententia adversus hæredem pronuntiata de viribus testamenti contententem, legatariis, & fideicommissariis, D. de Faria Covar. Enucl.

etiam liti infcisi præjudicat. l. 20. tit. 22. part. 3. ubi Gregor. Lop. gloss. 24. Tusch. lit. 8. conclus. 174. num. 25. Petr. Barbosa n. 170. Peregrin. de fideicommiss. art. 53. ex num. 40. Urfill. *sup. decis. 396. num. 6. Villalob. *Ærar. comm. opin. lit. 8. num. 74. Aug. Barbosa cum aliis in cap. Cùm super, num. 25. de re iudic. Salgad. n. 312. Donel. lib. 27. cap. 1. Cujac. & Fab. in l. Si suspecta, de inoffic. testam. qui docent, transactionem hæredis legatariis non obesse: nec sententia in unum ex legatariis ex defectu testamenti aliis nocet, l. 1. de except. rei iudic. Cujac. in l. Si servus plurium, ff. de legat. 1. Salgad. de reg. protecl. p. 4. c. 8. n. 23.**

Ibi: Idem erit in legatariis.

Legatarii ubi controvertitur cum hærede instituto super validate testamenti, liti adstere pro suo interesse permittuntur, l. 7. tit. 23. part. 3. Tusch. lit. T. concl. 83. num. 16. Cujac. in l. Si suspecta, de inoffic. testam. Ant. Fab. in ration. ibidem, Phanuc. tract. de inventar. part. 5. n. 35. Donell. commentar. lib. 28. cap. 6. Quod si legatarii non compareant in protectionem causæ, hæresque testamentum perfunctorie, vel per collusionem tuitus succubuerit, sententia non officiet legatariis, qui poterunt aut causam iterum agere, ut cum D. Covar. infra asseretur, num. 25. aut ab hærede, fraude probata, actione in factum relicta per testatorem judicialiter extorquere. Cujac. ubi nuper.

Hæc verum habent, si intendatur nullitas testamenti ex defectu solemnitatis, sive falsitatis suspicione, aliave causa simili, quia legata perirent, hærede superato: non sic cum ob prætentionem, vel exheredationem liberorum contra testamentum contenditur; nam etsi hæres superatus evadat, legata præstantur, l. fin. tit. 8. part. 6. authent. Ex causa, C. de liber. præterit. idè legatarii adstere liti nequibunt, cum sua nihil interfit, ex dictis *sup. num. 7. ut observat Greg. Lop. in l. 20. gloss. 23. tit. 22. l. 7. gloss. 2. tit. 23. part. 3.*

Ad Num. 12.

Res inter alios iudicata regulariter tertio nec prodesse, nec officere solet, cap. Quævis 25. de re iudic. l. 20. tit. 2. part. 3. tit. C. res int. alios act. Greg. Lop. in d. l. 20. gloss. 2. Salgad. de reg. protecl. l. 7. gloss. 2. tit. 23. part. 3.

Q 2 part. 4.

part. 4. cap. 8. ex num. 19. Alciat. in l. 2. num. 59. C. de edend. Tiraq. tract. res. int. al. act. ex n. 2. Menoch. de arbitrar. casu 140. in princ. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 39. num. 1. Cujac. in d. cap. Quavis, Fab. in ration. ad l. Si superatus, de pignor. Donel. lib. 27. cap. 1. Vivian. prax. jurist. patron. lib. 11. cap. 9. num. 24. & alii pluri, quos congerit, juribus adductis, axiom. 199. num. 11. Aug. Barbosa.

13 Aliquando contingit, ut sententia proferatur cui nocere non posset, ut in crimine adulterii, l. 21 tit. 2. p. 3. ubi Greg. Lop. gloss. 5. l. 9. tit. 17. p. 7. l. De nunciaste 17. §. fin. ad leg. Jul. de adulter. Tusch. lit. S. concl. 174. num. 112. quod restringendum juxta legem Adulter 19. §. Si eo tempore, ad l. Jul. de adult. & exponit Gregor. Lop. Alius est casus de agente ad servitum fundo communi debitam, d. l. 21. Partit. At regulariter sententia quibus prodest, nocet, & e contrario. D. Covar. infr. num. 5. Tusch. num. 111. Vide Salgad. num. 350. Tiraq. num. 59.

14 Res judicata inter alios, quaquam non omnino noceat tertio, presumptionem in ipsum operatur, Tusch. n. 91. 94. 95. Tiraq. sup. num. 55. Menoch. n. 5. Aug. Barbosa collect. ad cap. Cum super, num. 11. de re judic. Craveta tract. de antiquitat. tempor. part. 2. num. 48. Otalor. de Nobilit. gloss. 25. num. 8. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 126. num. 12. ubi quod assignatio alimentorum producit presumptionem ad causam filiationis; etenim presumitur pro sententia, & judice, quod jure processerit, Menoch. lib. 2. presump. 67. per tot. Tusch. lit. S. concl. 176. num. 55.

15 Quam presumptionem pariat res inter alios acta, quaeritur: & triplex existit sententia. Qualemqualem, levemque conjecturam induci sentiunt quidam: alii semiplenam probationem: alii cum D. Covar. id judicantis arbitrio relinquunt; ut Menoch. d. cas. 140. num. 6. Alciat. in d. l. 2. n. 64. & 65. quod usque ad semiplenam probationem extendi posse asseverant: at Craveta distinxit, ut in antiquis semiplenam probationem operetur, in recentioribus levem conjecturam. Tusch. sup. concl. 176. num. 55. de quo Cancer, variar. p. 2. cap. 16. num. 53.

16 Quæ de sententia prænotata relinquuntur, ad probationes, & acta causæ inter alios agitata ante finitum iudicium ampliari debent; nam & hæc præ-

sumptionem operantur. Tusch. concl. 176. num. 35. Molin. de iust. & jur. tract. 2. disp. 647. n. 4. Alciat. ubi proxime, Aug. Barbosa sup. num. 10. Salgad. de Reg. prorect. part. 4. cap. 8. num. 301. ubi plures, Pro arbitrorum laudo nulla est præsumptio. Tusch. num. 55.

Sententiæ inter alios late præjudicium cessabit quoad alios, si in absentem proferatur, quia potius ob contumaciam, quam ex bono jure superantis processisse intelligitur. Tusch. sup. concl. 174. n. 71. & 72. Cravet. n. 42. Menoch. lib. 2. pres. 70. n. 111. & per tot. D. Covar. infr. num. 5. vers. Hæc sanè ratio. Cancer. num. 115. quod limitatur, si ex probationibus, ac processu de justitia sententiæ constiterit, Menoch. cum aliis num. 15. Hermos. cum aliis in 36. quæst. 6. n. 28. tit. 5. p. 5. Tondut. quæst. Benefic. lib. 1. cap. 37. num. 16.

Ad Num. 5.

Res inter quosdam judicata, sæpe 18 aliis prodesse, ac nocere solet, cum scilicet litigat legitimus contradicitor, à quo jus ceterorum pendet, l. 20. tit. 22. p. 5. Molin. sup. d. disp. 647. num. 2. Card. Tusch. lit. S. concl. 174. per tot. August. Barbosa in cap. Cum super, num. 12. cum seqq. de re judic. Tiraq. tract. res. int. al. act. n. 5. Ant. Gom. variar. lib. 3. cap. 1. num. 90. & in l. 40. Tauri, n. 73. Salgad. de Reg. prorect. part. 4. cap. 8. ex num. 310. qui plures recensent casus. Donel. lib. 27. cap. 1.

Ibi: Probat hanc conclusionem.

Sententia in filiationis causa cum 19 parenti pronunciata prodest, ac nocet omnibus ex linea & cognatione litigantium, etiam si nullam litem notitiam habuerint, d. l. 20. Partit. ubi Greg. Lop. gloss. 22. qui ampliatur ad matrem, Tiraquel. num. 63. Tusch. num. 49. Mascard. de probat. concl. 794. n. 1. Donel. lib. 27. cap. 1. Cancer. variar. p. 2. cap. 16. num. 48. Hæc, & similia, de quibus mox agendum, intelligi ita oportet, ut de causa in iudicio ordinario tractetur, non si summarie ad aliquem effectum, velut ad alimentorum præstationem. Tusch. lit. S. concl. 174. num. 14. ubi de nobilitate: ad præsumptionem tamen proderit, de quo sup. num. 14.

Ibi:

Ibi: Quod si litem acta non fuerit cum patre.

20 Licet sententia super filiatione non cum parente agendo prolata aliis non proferatur, vel noceat; præsumptio tamen oritur ex illa secundum nota num. 14. observat ex Cotta Aug. Barbosa in collect. ad d. cap. Cum super, num. 24. Quod si quis pronuncietur civis Mediolanensis, ea sententia suffragabitur fratribus ex eodem parente.

21 Sententia lata in unum ex hæredibus, ceteris non infert præjudicium. Tusch. conclus. 174. num. 10. Molin. d. disp. 647. num. 2. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 40. n. 2. Peregrin. de fideicom. art. 53. num. 40. Franch. decis. 523 num. 16. & decis. 524. num. 1. Ozalch. decis. 1156 num. 17. Salgad. d. cap. 8. n. 23. l. 20. tit. 22. part. 3. l. Si cum uno 22. de except. rei judic. Sed limitatur favore libertatis, ac in individuis, l. Judicare 29. eod. tit. Tusch. n. 11. Nec scientia litem nocebit cohæredi, Donel. lib. 27. cap. 1.

Ibi: Quorum resolutio in hoc etiam tendit.

22 Quoad jus publicum attinet, velut in popularibus actionibus, aut si controvertatur, an quis sit habilis ad munera Republicæ, vel affectus ad contributionem, sententia cunctis de communitate, ac descendentibus litigantis nocet, atque prodest. Tusch. sup. num. 1. Salgad. d. cap. 8. num. 323. Tiraquel. sup. num. 62. Roch. de Curt. tract. de statut. faciend. sect. 8. num. 13. Aug. Barbosa ubi proxime, n. 14. & 29. Donel. sup.

Ibi: Idem erit in causa.

23 Ubi quis legitime natus, vel spiritus pronunciat, sententia jus facit quoad alios, Tiraquel. tract. res. int. al. act. num. 63. Cancer. sup. licet aliud senserit Mascard. de probat. concl. 794. n. 2. Idem est in aliis causis, quæ personæ ad statum spectant, ut si quis filiusfamilias, Nobilis, aut Clericus in iudicio ordinario declaratur, Molin. d. disp. 647. n. 2. Tiraquel. num. 54. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 8. n. 3.

Ibi: Erit & hujusmodi conclusionis.

24 Sententia circa statum pronunciata

de libertate, vel ingenuitate, litigante legitimo, ac principali contradicatore, quoad alios jus facit. Greg. Lop. in l. 20. gloss. 3. tit. 22. part. 3. Tusch. d. concl. 174. n. 14. & 50. Aug. Barbosa, recensens pluribus, in collect. ad cap. Cum super, n. 18. de re judic. Donel. lib. 27. cap. 1. in fin. Tondut. quæstion. Benef. lib. 1. c. 37. n. 15. Cancer. ubi proxime.

Ibi: Hæc sanè ratio.

De his sup. num. 17. Præterea res inter 25 alios judicata ita demum aliis nocere valet, si superatur bona fide pro viribus causa incumbat; nam si collusio, aut malicia interveniat, eâ probatâ, iudicium iterum suscitabitur. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 647. num. 5. Salgad. de Reg. prorect. part. 4. cap. 8. ex num. 332. Surd. de aliment. tit. 9. q. 42. n. 32. Merlin. sup. d. lib. 5. q. 39. num. 17. Hermos. in l. 32. gloss. 3. à num. 59. tit. 5. part. 5. Scacc. de re judic. gloss. 14. q. 12. num. 47. & 122. cum seqq. Aug. Barbosa in d. cap. Cum super, num. 29. Donel. lib. 27. cap. 1. Canc. d. cap. 16. num. 118. Idem erit si constet de desidia, & omissione, etsi fraus absit. Garc. sup. d. gloss. 40. num. 9. ubi plures, & alii ex præcatis, Similiter si sententia nulla per Principem confirmetur. Vant. de nullit. tit. quis possid. de nullit. num. 26.

Verf. Primum etenim constat.

Consultas laudatos sup. num. 24.

Verf. Secundo apparet.

Adde Greg. Lop. in l. 20. gloss. 18. tit. 22. part. 3. & limita ex dict. l. & glossa, ubi dominus, vel patronus conficius litem pendens cum servo, vel liberto, tacuit, quoniam illi sententia nocebit, de quo infra, num. 49. & 50.

Verf. Tertio colligitur.

Hujus distinctionis nullus ex iis, quos præ manibus habui, meminit sed promiscue de libertate, ac ingenuitate differunt.

Verf. Primum etenim illud.

De hujusmodi actionibus præjudicialibus agunt Pichard, Oynotomus, & alii Interpretes in §. Præjudiciales, Inst. de actionibus: quare præjudiciales appellantur, Q 3

lentur, latè examinat Revard. de prax. judic. lib. 1. cap. 12. de forma libelli, Paz prax. som. 3. cap. 3. §. 1. & 2. Ut in his res judicata jus faciat quoad omnes, sex requisita refert Vivian. de jurepatr. lib. 11. cap. 9. num. 25.

Verf. Tertio constat.

28 Si reus, cui controversia status movetur, actore non comparente se liberum, aut ingenuum liquidò probaverit, talis debet per judicem pronunciari, quod & in cæteris causis observatur, l. 9. tit. 22. p. 3. l. Propriandum, §. Et si quidem, C. de judic. quæ sententia quoad alios faciet jus, ex traditis sup. n. 17. in fin.

Verf. Quarto, mihi jure verum.

29 Sententia lata sub forma illa, *Servum Titii non videri*, de qua in l. Divi, §. 1. de liber. caus. definitiva censetur: ideo Glossa ibi, verb. *Videri*, & D. Covar. hic, docent non licere victo iterum ita absolutum super statu vexare: quod liceret, si reus ab instantia absolveretur, l. 9. tit. 22. p. 3. ex qua si absit actor, & terminus probatorius designetur, utriusque nulla probatione facta, reus debet definitivè absolvi; alioqui ab observatione judicii tantum, d. §. Et si quidem. Unde inferitur, quod in d. l. Divi, §. 1. vel terminus concessus est ad probandum, vel favore libertatis placuit quod definitivè reus absolveretur sub illis verbis, *Titii servum non videri*, ne in causa tanti præjudicii ab eodem judicium repetatur: aliis verò ea sententia non nocet, sicut noceret si ingenuus declararetur; nam quoad omnes jus faceret, ut insinuat Consultus ibi: nec hæc res captionem ullam habet, & docent Glossa ibidem, & D. Covar. hic, secundum tradita sup. num. 24. cum ingenuus pronunciari nemo possit, nisi de matre libera natus legitimis probationibus appareret, quo casu sententia in absentem prolata aliis nocere solet, de quo sup. num. 17. in fin.

Verf. Quintò, colligitur ex prænotatis.

30 Sententiam latam circa ætatem aliqujus, veluti cum declaratur major, vel minor, aut ceteræ atatis ad aliquem actum requisita, jus quoad alios facere

observat Tusch. lit. S, concl. 174 num. 48. & 51. Cancer, variat. p. 2. cap. 16. n. 17. Etenim hoc statum personæ respicere videtur, in quo sententia aliis nocere, & officere solet: dixi sup. num. 16.

Ad Num. 6.

Sententia in primogenii possessorem cunctis nocet ad illud vocatis, nec opus est ut citentur ad litem, Greg. Lop. in l. 20. gloss. 4. tit. 22. p. 3. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 8. num. 4. Molin. de just. & jur. tract. 2. Assp. 647. num. 2. Ant. Gom. in l. 40. Tauri, num. 73. Salgad. de Reg. protectione. part. 4. cap. 8. num. 312. Mier. de majorat. part. 4. g. 14. à princip. Pinel. in l. 1. part. 3. num. 43. C. de bon. matern. Aug. Barbosa collectan. ad cap. Cum super, num. 13. de re judic. Suar. allegat. 27. n. 3. Parlador. quotidian. lib. 2. cap. fin. part. 3. §. 9. num. 22. Villalob. Errat. commun. opinion. lit. A. num. 49. Cancer. sup. num. 110. Hoc fallit si litigans causam iniquè fraude, vel desidia tueatur; nam si de culpa possessoris constat, successor ad litem repetendam admittitur. Cald. Peçeyra de empt. cap. 31. num. 9. Greg. Lop. Pat. Molin. Aug. Barbosa, & alii prælaudati, & est regulare, ut prænotatur sup. num. 25. Scientia litis non desideratur.

Poterit etiam vocatus adfistere liti, etiam invito litigante majoratus possessore, Ant. Gom. d. num. 73. in fin. quod univèrsaliter cuique tertio pro suo interesse permittitur. Garc. de Nobilit. gloss. 40. n. 7. & appellare, ut per Cancer. num. 111. & 112.

Ibi: *Quorum ea est concors sententia.*

Sententia adversus heredem, vel alium restituere gravatum præjudicium generat etiam incio liti substituto, Greg. Lop. in l. 20. gloss. 4. tit. 22. p. 3. & in l. 10. gloss. 3. col. 2. ad fin. tit. 26. p. 4. Ant. Gom. ubi proxime, Tusch. lit. S, concl. 174. n. 21. Tiraquel. tract. res int. al. act. n. 5. Salgad. ubi pronuper.

Ibi: *Hoc ipsum constat.*

Citatio fieri non debet, ut sententia noceat eis, ad quos causa principaliter non spectat, etsi per consequentiam detrimentum sustineant. Salgad. sup. n. 310. & 311. Tiraquel. tract. res int. al. act. num. 5.

num. 5. Paz prax. som. 1. temp. 3. num. 39. apud quos plurimi, Cancer, sup. n. 100.

Ibi: *Igitur eisdem nocere debet sententia.*

Hoc regulariter, sed nonnunquam fallit, ut præmittitur sup. n. 13.

Verf. Sum verò qui consent.

Quod vocatis ad majoratum sententia contra possidentem non nocet, nisi citentur, communem, ac tenendam opinionem inquit Villalob. sup. lit. A. n. 50. pro qua nonnullos laudat Cancer. num. 99. Sed opposita verior est, ac praxi recepta.

Ad Num. 7.

35 Cum quis sciens non prohibet, ne alius de jure ipsius in iudicio contendat, sibi præjudicat, illique sententia nocet ex tacito consensu. Salgad. sup. d. cap. 8. num. 327. Donel. lib. 27. cap. 1. & quasi mandare intelligitur, l. Semper qui non prohibet 61. de reg. jur. cap. Qui tacet 43. eod. tit. in 6. Glossa verb. *Tacendo*, in cap. Nonne 5. de presump. Aug. Barbosa axiom. 217. n. 1. Nec dolo caret tacens hic, ut adversarius duplicem litigandi molestiam super eadem re, si vicerit, experiatur, bisque periculo litis se exponat, cuius eventus dubius, l. Quod debetur 52. de pecul.

Verf. Sed in specie traditur exemplum.

36 Utraque lectio, tam Pisana, quam Florentina verum habet, Salgad. d. c. 8. n. 328. & 333. Merlin. de pignor. lib. 5. quæst. 39. per tot. & Florentinam ab omnibus receptam testatur Cajac, observat. lib. 12. cap. 25. quanquam D. Covar. eam rejiciat infra, sub verf. *Cæterum*. Donel. lib. 27. cap. 1. Ut autem in re adeo lubrica, & inextricabili perspicuè differere valeam, plures casus distinguere oportet, Merlino duce.

37 Sit primus, cum debitor jam iudicio de re superatus eam pignori tradit, tunc sententia præcedens creditori vel incio oberit, l. 20. tit. 22. p. 3. l. Si superatus 3 §. 1. de pignor. l. Si mater 11. in fin. l. Judicata 29. de except. rei judic. & ibi Glossa verb. *Præcesserat*, Greg. Lop. in d. l. 20. gloss. 8. Surd. decis. 256. n. 6. Mer-

lin. sup. num. 2. Ant. Fab. imitatio. ad l. Si superatus, Scaccia de re judic. gloss. 14. quæst. 12. num. 28. Secundus, si pendente lite, res litigiosa detur in pignus; nam sententia in debitorem prolata nocebit creditori ignaro iudicii. Ant. Faber ubi proxime.

Tertius, si jam pignore constituto, debitor de eo conventus superetur, res judicata inferet præjudicium creditori, modò liti concisus probetur, l. 20. tit. 22. p. 3. l. Sape 63. de re judic. juxta Pisanam literam, D. Covar. infra, verf. *Ex quibus apparet*, Greg. Lop. ubi proxime, Merlin. n. 4. Aug. Barbosa collect. ad cap. Cum super, num. 20. de re judic. Surd. ubi sup. Scacc. d. quæst. 12. num. 63. & 130. Quartus, post obligatam rem debitor si egerit adversus tertium rei vindicatione: ac succumbat, quia reus legitime probaverit dominium rei pignorate ad se pertinere, tunc quidem creditor sciens litem motam, ex sententia sentiet detrimentum. Merlin. cum aliis n. 6. Scacc. n. 18. cum seq. assentitur D. Covar. ubi proxime.

Quintus, si in eadem specie debitor à causa ceciderit, non ex bono jure rei, sed quia ipse defecit in probatione domini, unde reus meruit absolvi, sententia nullo modo adhuc scienti creditori officiet, d. l. Si superatus, in princ. de pignor. Merlin. cum aliis num. 7. Neguliant. de pigner. part. 6. memb. 3. num. 40. Scacc. num. 24. Nec scientia litis exceptionem rei judicate producti in creditorem, qui diverso jure venit, nec tenetur probare dominium debitoris, sed quod pignus foret in illius bonis sub obligationis tempus, quod dominium bonitarium vocatur. Ant. Fab. in d. l. Si superatus, Merlin. n. 14. & 15. D. Covar. hic, verf. *Primum equidem*. De quo est lex 18. tit. 13. p. 5. ubi Greg. Lop. fusè gloss. 1. qua aliud cavetur, nisi accipiat de actione hypothecaria, & quod Faber docet de Salviano interdicto. Sic taciturnitas creditoris non operatur consensum in litem ad sui præjudicium, cum sciat, adhuc superato debitore, jus pignoris illacsum perferere, l. Sicut 8. §. Non videtur, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solvit.

Discriminis ratio inter hunc casum, & proximum præcedentem in obscuro non est, etenim in illo cum probatur dominium tertii, jus creditoris penitus evanescit, qui contra hunc tertium verum dominum à debitore causam non habent

habentem, hypothecaria experiri prohibetur, cum in re aliena pignus consistere non possit, l. 1 §. 1. de pign. l. 7. tit. 1. 3. part. 5. ubi Greg. Lop. gloss. 4. Merlin. de pignor. lib. 2. q. 2. n. 1. In secundo autem casu, etsi reus absolvatur, qui possidet ex defectu probationis domini, non ideo dominus constituitur per sententiam, solumque exceptionem rei iudicata consequitur in actorem, & alios, qui de ipsius dominio iterum contendere conentur: at creditor non rei vindicatione, sed Salviano interdicto iuvatur, in quo, ut prænotatur, dominium debitoris probare opus non est, d. l. si superatus.

41 D. Covarr. hic, sub n. 7. vers. Ex quibus apparet, ab ultimo casu videtur dissentire, dum indistinctè docuit, sententiam in debitorem scienti creditori nocere, & interpretatur dictam legem si superatus, in creditore litem ignorante. Hic intellectus præterquam quod divinatorius apparet, rejicitur ex Consulti verbis, qui expressit decidendi rationem, scilicet quia diverso jure venit, & cum quis alia actione agit, quæ in iudicium deducta non est, scientia non præjudicat, l. 20. in princ. tit. 2. p. 3. ubi Greg. Lop. gloss. 2. Merlin. d. quæst. 39. num. 14.

42 Sextus casus juxta Florentinam litteram constituitur in creditore ad iudicium pro pignore vocato, qui si sciente litem debitore, causam super dominio agens succubuerit, res iudicata afficiet damno debitorem, l. Sape 63. de re iudicat. prout habetur in Florentinis Pandectis, Tiraquel. tract. res int. al. act. num. 56. Scaccia d. q. 12. num. 19. Salgad. d. cap. 8. num. 328. Merlin. de pignor. lib. 5. q. 39. num. 8. Greg. Lop. in d. l. 20. partit. gloss. 8. ad fin. Oppositum tenet Covar. hic, vers. Ceterum adversus. Villalob. Errar. commun. opinion. littera A, num. 57.

43 Septimus, quando creditor agit in rei pignori dare possessorem, & iste absolvitur, quoniam se dominum legitime comprobavit, sententia debitori litis non ignaro nocet, d. l. Sape, Merlin. num. 9. Negufant. d. memb. 3. num. 42. Scacc. d. q. 12. num. 27. Tiraq. ubi proximè. Similiter hæc resolutio est contra D. Covarr. Desiderant aliqui, ut videre licet apud Merlin. quod debitor nedum litem, sed etiam de dominio quaestionem agitari cognoscat, quod necesse non videtur; etenim ex quo sibi con-

stat de iudicio super pignore, invigilare debet, ac inquirere num de rei proprietate discipietur, sibi que propriam desidiarum imputer; nam jura vigilantibus, & non dormientibus subvenire consuecunt, l. pupillus 24. ff. qua. in fraud. creditor. cum aliis, quæ cumulat Barbosa axiom. 227.

Octavus, quando creditor actoris partes sustinens in possessorem agit, ac succumbit ex eo quod nequivit probare rem in bonis debitoris extitisse tempore contractæ obligationis, reo dominium non probante; tunc siquidem debitor, etsi litis conscius, sententia minimè gravabitur. Negufant. ubi proximè, Merlin. num. 13. sentiant D. Covar. & Villalob. ubi nuper. Nonus & ultimus adjicitur de creditore hypothecario, qui rem obligatam non recipit; nam licet hic actoris personam gerens in tertium, cesserit quomodolibet, sententia tamen nullum debitori etiam scienti litem, afferet præjudicium. Idemque erit, si hic creditor agnoverit per debitorem causam de proprietate tractari, cui sententia utique non nocet. D. Covarr. hic, vers. Ex quibus apparet; Gregor. Lop. in l. 20. gloss. 8. tit. 2. p. 3. Negufant. sup. num. 39. vers. Tertio limita, Merlin. d. q. 39. n. 16.

Vers. Ceterum, ibi. Quam opinionem ipse veriorum.

Videas supra tradita num. 36. Sed sustinendo cum communi lectionem Florentinam, satisfieri poterit rationibus in eam per D. Covarr. perpenis. Ad primam respondetur, quod debitor valet creditorem de dominio pignoris litigantem à iudicio repellere, si eum indemnem quoad jus pignoris reddat, cum jam ipsius nihil interfit eventus iudicii. Ad secundam, quod etsi ad creditorem principaliter attineat pignoris defensio respectu possessionis, & cautionis, Gregor. Lop. d. gloss. 8. in fin. tamen quoad domini quaestionem debitori præcipuè incumbit litis cura, qui majus detrimentum, si res auferatur, sentiet, cum & ad res alienam astrictus maneat. Tertium non urget, cum Florentina lectio maximè recepta noscatur, ut præmissi num. 36. & ex hucusque traditis satis comprobatur.

Vers.

Vers. Ex quibus apparet, ibi: Ea vero est intelligenda.

46 Adde notata jam num. 44. Pignus dicitur à pugno, & proprie accipitur pro re mobili, quæ creditori traditur cautionis causa, l. 1. tit. 1. 3. p. 5. l. plebs 237. §. Pignus; de verb. signific. ubi Alciat. Merlin. de pignor. lib. 1. quæst. 1. ex num. 1. Sed verbum lætè sumptum immobilia itidem comprehendit, quorum possessio in creditorem transit, d. l. 1. partit. Alciat. sup. Merlin. num. 6. Differt ab hypotheca, etenim hæc vox usurpatur pro re obligata creditori mobili, vel immobili, quæ penes debitorem permanet: quoad actionem, ac juris effectus nulla inter pignus & hypothecam differentia dignoscitur, l. si rem alienam 9. §. Non tantum de pignor. action. l. Res hypothecæ 5. in fin. de pignor. Merlin. quæst. 2. d. n. 3. Ant. Fab. in ration. ad l. Contrahitur 4. eod. tit.

Ibi: Tandem in summa.

47 Tria simul existere opus est, ut res inter alios iudicata tertio nocere possit, litis scientiam, quod causæ defensio ad eum principaliter spectet, & quod idem jus, quod tertio competit, in iudicium litigans deduxerit, cap. penult. de re iudic. l. 20. tit. 2. p. 3. l. si superatus 3. de pignor. l. Sape 63. de re iudic. l. iudicata 29. §. fin. de except. rei iudic. Merlin. sup. lib. 5. quæst. 39. n. 14. 15. & quæst. 40. n. 6. Fab. ration. ad d. l. si superatus, Donel. lib. 27. cap. 1. Cancr. variar. part. 3. c. 27. num. 553. & 554. videndus.

Ad Num. 8.

De intellectu capituli Quamvis 25. de re iudic. consulas Cujacium, & alios quos ibi congerit Augult. Barbosa in collectan.

Vers. Superest nunc hic adnotare.

48 Sententia adversus libertum prolata in causa status, patrono litis conscio infert præjudicium, Greg. Lop. in l. 20. gloss. 20. tit. 2. p. 3. Donel. lib. 27. cap. 1. ad fin. Villalob. Errar. commun. opin. lit. A, num. 52. Videas num. seqq.

Ad Num. 9.

49 Posset hic triplex casus distingui. D. de Faria Covar. Enuel.

Primus, si servus Titii, qui pro libero gerebatur, litiget cum alio, qui se dominum illius asseverat; tuncque sententia Titio scienti nocet, d. l. 20. part. quia illi principaliter causa iudicio incumbebat, cum de dominio proprii servi ageretur. Secundus, cum liberto Caii controversia moveretur ab actore intendente se patronum pronunciari, de quo idem juris est, d. l. 20. ubi Greg. Lop. gloss. 20. defensio etenim ad Caium principaliter attinebat; liberti enim parum, aut nihil interest, hunc vel illum patronum agnoscere. Et hæc in status iudicio specialiter procedunt, nam in aliis causis aliter in dictæ legis regie initio deciditur; ideo traditur, in controversia status sententiam aliis prodesse, vel officere, ut prænotavi sup. n. 24.

Tertius, quando Sempronii libertum in servitute revocari per alium intenditur, sententia adhuc conscio patrono minimè nocet quoniam causæ, & libertatis defensio præcipuè ad libertum pertinebat, de cujus majori præjudicio discipetabatur, l. Principaliter 19. C. de liber. caus. cui conveniunt rationes, quas D. Covar. expendit, nec casus iste lege regia deciditur, ut ex contextu patet.

Ibi: Sententiam latam contra subditum.

Cujus distinctionis meminit Villalob. Errar. commun. opinion. lit. A, num. 53. Valasc. de jur. emphyteut. quæst. 38. n. 33. Barbosa collect. cap. Cum super, num. 27. de re iudic. Sed præfata lex regia indistinctè decidit, ut sententia in subditum noceat superiori, & in serie totius textus sermo habetur de præjudicio quoad proprietatem, & sentit ita Greg. Lop. d. gloss. 20.

Vers. Ceterum, quod domino.

De interpretatione capituli Cum super 57. per 17. de re iudic. videndus Cujac. ibi, & Aug. Barbosa in collect. qui plures refert. Placet quidem D. Covar. existimatio, quod Ovetensis Episcopus minimè possidebat: & illa clausula, Ne fiat ei præjudicium circa possessionem; ita accipi debet, ut Auriensis Antistes non mittatur in possessionem, ne ex ea Ovetensis inferatur incommodum, etiam non possidenti, propter commodum possessionis; nam si ipse actoris partes

R. susti

sustinens, de proprietate non probaret, Aurienſis abſolveretur, eſti de jure ſuo non doceret, l. 28. tit. 2. p. 3. §. Retinenda, verſ. Commodum, Inſt. de Interdict. Eſtque verofimile, quod ſi Ovetenſis poſſideret, cum eo cauſa diſcuteretur, aut idem in ſe judicium ultro ſuſciperet.

53 Eſt obſervandum, in eo textu nullam fieri de litis ſcientia mentionem ante ſententiam, ideo Ovetenſi Epifcopo ſententia non nocet, nec quoad proprietatem, nec quoad poſſeſſionem, quam ille non habebat: ſed quia non appellavit, ſententia executioni mandatur adverſus victum monaſterium, quod nulli ſubjacebat: nec ſcientia præſumpta ſufficit, quæ omnino probari debuit ex parte Aurienſis Præfulis, cap. Præſumitur ignorantia 47. de reg. jur. in 6. ubi Aug. Barb. cum pluribus, Menoch. lib. 4. præf. 116. n. 35. Tuſch. lit. S. conſuſ. 176. num. 74.

Verſ. Sape conſtitutum eſt.

Literam hujus textus mendis ſcaturientem vera lectioni reſtituit Cujac. obſervat. lib. 12. cap. 25. de quo etiam Donel. lib. 27. cap. 1.

Verſ. Hinc denique conſtat.

54 Utilis eſt citatio corum, quorum intereſt, ut ſententia eis inter alios pronuntiata nocere valeat abſque ſcientiæ litis probatione. Tuſch. lit. S. conſ. 176. à princip. An ſententia exequi poſſit in tertium, qui poſſidet, citatione præcedente, late tradit Gregor. Lop. in l. 20. gloſſ. 2. tit. 22. p. 4.

Ibi: Mihi verò is non placet.

55 Poſſet tamen Caſtrenſis, & Alexandri opinio ſuſtineri quibusdam concurrentibus circumſtantiis. Prima, citationem fieri ad petitionem litigantis contra hæredem. Secunda, quod nulla interveniat colluſio. Tertia, legatariis conſtituiſſe de fraude, vel deſidia hæredis. Quarta, quod ea notitia ad eos pervenerit tempore opportuno, ut poſſent cauſam plene tutari; nihil enim imputari poſſet victori, qui legatarios citari ſtudiit, ut cauſe adliſterent: imò ipſis, qui fraudulentum, aut deſidioſo hæredi litem agitandam deſeruerunt, argumento §. Præterea, Inſt. quib. mod. re contr. oblig. Nec legatariis via præcludi-

tur, ut jus ſuum perſequantur, vel interpoſita appellatione, l. Si perluſorio 14. de appellat. vel adverſus hæredem agendo, ut dixi ſup. num. 10.

His adjuiciendum duxi, in hoc tractatu duplicem regulam vulgò conſtitui, nempe ſententiam inter alios latam illis nocere, quibus prodeſſet contraria: rursus eis prodeſſe, quibus noceret, D. Covar. ſup. num. 6. & dixi num. 13. Prior quidem perpetuò eſt vera; poſterior non utique, ac præter notata eodem num. 13. animadvertere oportet, quod quotieſcunque res inter alios judicata ſolum tertio ſcienti litem officiit, ipſi ignorantia prodeſt ſententia; quem non læderet. Sic ſi libertus Lucii conveniatur à Seio, qui ſe ejus patronum aſſerit, inſcioque Lucio ſententia proferatur pro Seio, nullum illi præjudicium generatur; ſed ſi libertus favorabilem ſententiam reportaverit, ſe ea Lucius tuebatur, ſi Seius de jurepatronatus cum ipſo contendere tenet. Similiter de creditore litigante ſuper pignore dicendum, & aliis, de quibus in l. 20. tit. 22. p. 3. l. Sape 63. de re judic. Alius reperitur caſus, quo ſententia prodeſt favorabilis, cui contraria non officeret, in l. 21. tit. 22. p. 3. ubi Greg. Lop. gloſſ. 2. & 3. de quo conſulas Salgad. ac Tiracquel. laudatos ſup. num. 13.

Præterea ſi feratur ſententia; quæ aliquis actus, veluti teſtamentum, nullus pronuncietur, quoad omnes juſ facit, modò cum legitimo contradicatore lis diſcuiatur. Tuſch. lit. S. conſ. 176. num. 51. Cancr. variat. part. 3. cap. 17. num. 401.

SUMMARIUM.

- 1 Sententia in beneficii poſſeſſorem ex defectu juris conferendi nocet ei qui conſtituit ſcienti litem agitari quoad quaſi poſſeſſionem duntaxat.
- 2 Idem juris eſt de electoribus, ac patronis.
- 3 Obijcitur opinio contraria, & exponitur caput Cum olim, de cauſ. poſſeſſ. & propriet. & num. ſeqq.
- 4 Quasi poſſeſſo juris præſentandi, eligendi atque conferendi per unicum actum cum effectu adquiritur.
- 5 Præſentatus à poſſeſſore jurispatronatus præſertur præſentato per verum patronum.
- 6 Sententia in patronum, collatorem, aut electores

- electores lata utrum præjudicium inferat Beneficii poſſeſſori, & num. ſeqq.
- 14 Minor, & alii ſimiliter privilegiati ad judicium venientes, ut litigantem fovcant, poterunt teſtes producere poſt publicationem, impetrata in integrum reſtitutione.
 - 15 Intra quantum temporis id beneficium de jure regio liceat poſtulare.
 - 16 De comparente in judicio ſeu principali ad utriuſque litigantis excluſionem, qui ſuſe egerint.
 - 17 Hic non tenetur inſtantiam captam proſequi, ſed novam poteſt inſtrere.
 - 18 Utrum judex, comparente ejuſmodi tertio ut principali, debeat ſuperſedere in priore judicio, donec poſterius perficiatur, ſententiamque pronunciet.
 - 19 Si judex in priore inſtantia procedens damnet conventum ad rei reſtitutionem, quomodo huic conſulatur, ne iterum vexetur.
 - 20 Quid ſi poſt rem judicatam tertius ut principalis ſuper venerit ad litigandum.
 - 21 Tertio patienti, ut alius de jure illius in judicio contendat, quando ſententia nocet.
 - 22 Quoties duobus inſolidum jus aliquod competit, ſi unus illud in judicio deducens, ſuperetur, alteri ſententia præjudicium parit.

CAPUT XIV.

Ad Num. 1.

1 Sententia lata ex defectu juris conferendi adverſus beneficii poſſeſſorem nocet litis conſcio collatori quoad poſſeſſionem duntaxat. Salgad. de reg. protect. part. 4. cap. 8. num. 329. Aug. Barboſa collect. cap. Cum olim, num. 4. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. qui alios referunt. Villalob. Errat. commun. opinion. lit. A, n. 54.

Ibi: Idem ſit dicendum contra electum.

2 Præſata conſuſio ſimiliter procedit in præſentato, vel electo ſuperato. Salgad. num. 330. & 331. Vivian. prax. juris patr. lib. 11. cap. 9. num. 21. Mieres de majorat. part. 3. queſt. 15. n. 11. Villalob. ubi proxime, Barboſa collect. cap. Cupientes, num. 31. de elect. in 6.

D. de Faria Covar. Enucl.

Ibi: Quam rationem a deo falſam eſſe.

Contra communem D. Covar. nitiur probare; nec circa poſſeſſionem præjudicium inferri collatori patrono, aut electoribus ex ſententia inſtitutum, electum; vel præſentatum; quoad jus illis competens, quanquam de illo litem motam agnoſcant: quod referunt Barboſa collect. d. cap. Cum olim, num. 4. Villalob. ubi proxime; Salgad. num. 333. ubi quod noſter Præſes ſolus communem impugnat, ſed non meminit Scaccia de appell. queſt. 17. lim. 6. memb. 4. n. 57. verſ. Quavis, qui etiam à communi receſſit. Et quidem inſiciari non licet, quin in d. cap. Cum olim, ſententia quoad poſſeſſionem nocuerit Canonici, cum jus proprietatis reſervetur eidem; alioqui ſi ſententia in eos nullum operaretur effectum, fruſtranea exiſteret reſervatio; ſat enim foræ exprimeret abſolutè, Res inter alios acta aliis non nocet, quo proſus Canonicoꝝ jus relinqueretur illaſum, ut cum Epifcopo poſſent etiam de poſſeſſione litigare.

Ad Num. 2.

Pro intellectu dicti capitis Cum olim, ſupponere oportet, quod Canonici petitorio egerunt adverſus Archidiaconum intendentes ad ſe jus conferenda illius dignitatis pertinere: ipſe verò, omiſſa proprietatis quaſtione, Epifcopum in quaſi poſſeſſione conferendi extitiffe apertiffimis docuit probationibus, ut in textu referunt, ideo pro reo deciſum eſt; nam hoc ſufficit poſſidenti ad victoriam, etiamſi quoad proprietatem Canonici intentionem ſuam liquidò probaverint. Barboſa cum pluribus in collect. ibi, num. 3. manente cauſa ſuper proprietate indeciſa: nec acta cum Archidiacono quoad jus conferendi officere valuerunt Epifcopo, vel litis non ignaro; quoniam Archidiaconus illud non tuebatur, nec ipſo ſe juvavit, ſed tantum poſſeſſione conferendi; quapropter obtinuit, jure proprietatis Canonici reſervato: de quo pronunciatum non eſt, ac dictum quod res inter alios acta aliis non nocet. Quoad poſſeſſionem autem ſicut Canonici nocuit, ita & Epifcopo noceret, ſi in Archidiaconum ſententia ferretur, cum regulare ſit, ut illis nocet quibus prodeſt, & è

R. 2. conve

converso, sicut prænotatur supra, cap. prox. num. 25, cui subscribent quotquot communem opinionem sustinent laudati sup. num. 1.

5 Nec urget objectio D. Covar. quæ nititur iis, quæ ipse tradidit sup. cap. proximo, num. 7. vers. *Ceterum adversus*, de debitore sciente super dominio pignoris per creditorem litigari: quo argumento utuntur communis sectatores, ut advertit Salgad. sup. n. 333, nam sicut ibidem præmissi, receptius, ac verius censetur, quod debitori præjudicat sententia in creditorem prolata, & quantum ad possessorem Archidiaconum defensionis suæ dignitatis principaliter spectet, æquæ ad Episcopum atinebat suam tutari conferendi possessionem, ut in futurum vacante dignitate, eam posset conferre.

6 Unde non immeritò quæri posset, si Archidiaconus non allegaret Episcopi possessionem, sed jus conferendi quod proprietatem, & super ea pronuncietur, an sententia Episcopo noceret, aut prodesset qui de jure suo litem non ignoravit? Qui sanè casus nequaquam definitur per Pontificem in d. cap. *Cum olim*, ubi super proprietate nihil decumbat, nec ex illo communis probatur, quæ præjudicium circa proprietatem non admittit, ut dixi num. 1. & 2. cum sententia nulla intercesserit quoad jus conferendi, sed quoad possessionem tantummodo.

7 Pro affirmativa urget exemplum debitoris scientis quætionem de dominio cum creditore haberi: nec mihi liquet differentie ratio inter possessionem, ac proprietatem, ut in illa noceat tertio sententia, quæ in hac non noceret: nec satisfit si respondeatur, majoris esse præjudicium in proprietatis controversia, quia in hoc tractatu id non attendi solet, nec possessio parum interest, cum hæc satis sit ad beneficiorum collationem, seu præsentationem, sicuti ex dicendis apparebit, & obiter insinuavi. Hæc expendere libuit, ut aliis cogitandi ansam exhiberem, nec contra communem, ac venerandum doctrinam Præsidem eximium quicquam statuam.

Verf. Tertium imò.

Hæc adversantur communi resolutioni, ac nuper traditis.

Ibi: *Acquiritur enim quasi possessio.*

Quasi possessio eligendi, conferendi, aut præsentandi in provisione Beneficiorum quaritur unico actu, qui ad effectum omnino pervenit. Vivian. sup. lib. 5. cap. 4. n. 29. D. Covar. reg. possessor, part. 2. princ. num. 6. Barbosa collect. cap. consultationibus, num. 6. de jurepatr. Gratian. disceptat. cap. 577. num. 22. Nic. Garc. de Benefic. part. 5. cap. 5. num. 56. Mascard. de probat. concl. 173. n. 8. Joan. Garc. de expens. cap. 9. num. 47. ac plures alii apud Barbos. & Vivian. Præter possessionem plura alia desiderantur, ut patronatus jure quis uti possit præsentans ad beneficium, quæ memorant Vivian. ex num. 30. Gratian. d. cap. 577. per tot. Barbosa collect. cap. Quærlam, num. 14. cum seqq. de election.

Ibi: *Possimum, quod præsentatus ab eo.*

Si concurrat præsentatus à possessore jurispatronatus cum præsentato per verum patronum, interim dum causa super proprietate non deciditur, ille præferitur, instituique debet. Vivian. dict. cap. 4. num. 20. late agens ex num. 10. Valer. Reginald. prax. fori penitent. lib. 3. tract. 3. n. 344. Guttier. Practicar. lib. 3. cap. 42. ex n. 40. Barbosa cum aliis collect. cap. Consultationibus, num. 3. de jurepatron. Salgad. de Reg. protect. part. 3. cap. 10. num. 3.

Verf. Nunc vero maxime.

Sententia in electores, patronum, vel collatorem non nocet etiam consilio litis electo, præsentato, vel instituto, ut à Beneficio removeatur. Tusch. lit. 8. concl. 176. num. 49. Aliud tenent Salgad. de Reg. protect. part. 4. cap. 8. n. 332. ubi alii, Vivian. sup. lib. 1. cap. 9. num. 21. Villalob. in Erar. comm. opin. lit. A. p. 54.

Sed subsistere oportet, nam sententia super proprietate lata in patronum, & similes Beneficii possessori non præjudicat, nec excludi poterit, si legitime sit præsentatus à possidente jus patronatus, cum præsentatio fructus juris ejus censeatur, qui, maxime consumpti, bonæ fidei possessori cedunt, l. 9. tit. 15. part. 1. ubi Gregor. Lop. gloss. fin. Barbosa cum aliis collect. cap. Cum olim, num. 3.

num. 3. de caus. possess. & propriet. & cap. Consultationibus, de jurepatron. ubi late, Guttier. sup. Gratian. dict. cap. 577. n. 9. de quo casu controversia non est.

12 Quoties vero lis moveatur contra patronum, & alios, quia præsentare nequibatur ex defectu possessionis, bonæ fidei, vel ex alio juris impedimento, tunc quidem probata actoris intentione, Clericus à Beneficio repellitur. Greg. Lop. in dict. l. 9. gloss. 8. Gratian. ubi proxime, Barbosa d. cap. Consultationibus, in fin. Menoch. cons. 80. n. 116. quicquid scripserit contra Vivian. lib. 5. cap. 4. n. 3. Hac igitur in specie locum habet conclusio tradita num. 10. & cum communi tenendum, quod sententia noceat beneficiario litis pendens cum collatore, aut patrono consilio, instar creditoris, qui patitur debitorem super pignore litigare, juxta legem 20. tit. 22. part. 3. legem 86. de re judic. Etenim sicut ad creditorem principaliter spectat tueri pignus, sic ad beneficium defensionis Beneficii; & dum patitur de jure suo per patronum, vel collatorem in judicio agere, fit locus regulæ prætorum jurium, ut scientibus noceat res inter alios judicata, ut sententiæ laudati sup. num. 10.

13 Hæc veniunt limitanda quoties alicui ratione dignitatis, vel muneris publici collatio, vel præsentatio competit; nam etsi hic cum verè non existeret Episcopus, aut Magistratus, mala fide præferret, vel conferat, ac de usurpata dignitate convincatur; non ideo tamen privati debent Clerici beneficii, quæ per illos obtinere, nam propter communem errorem utilitatis publicæ causâ cuncta de jure sustinentur, l. Barbarius 3. de offic. Prætor. & quæ ibi notantur, Aug. Barbosa in d. cap. Consultationibus, num. 2. vers. Non obstat, Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 22. num. 59. de Jure Regio extat lex 4. tit. 4. part. 3. lex 8. tit. 9. lib. 4. Recop.

Ad Num. 3.

14 Minor, aut quisque similiter privilegiatus accedens, ut liti pendenti inter alios pro suo interesse adstet, etiam post publicatas attestaciones testes producere permittitur, impetrata in integrum restitutione. Petr. Barbosa in l. Venditor, num. 125. & 172. de judic. Caballin. de evictio. §. 2. num. 123. Cabed. decis. 97. in fin. part. 2. Cald. Pereyra de

empr. cap. 3. num. 81. Parlador. quotidian. lib. 2. cap. 11. num. 5. Ursill. ad Afflic. decis. 15. num. 1. Hermos. in l. 33. gloss. 3. num. 10. tit. 5. part. 5. Orolor. de Nobilit. part. 2. part. 3. princip. cap. 9. num. 1. Mier. de majorat. part. 4. q. 14. num. 18. Giurba decis. 1. num. 45. Guttier. Practicar. lib. 1. q. 66. vers. Sed nihilominus, Cancr. Variar. p. 2. cap. 16. num. 12. et si contra opineretur Azeyed. in l. 3. num. 16. tit. 8. lib. 4. Recopil. & Afflic. decis. 15. in fin. in judicis arbitrio relinquat.

Ibi: *Et fortassis hæc restitutio erit petenda.*

Ejusmodi restitutio de Jure Regio postulari debet intra quindecim dies à quo publicatio facta est, ut cum D. Covar. censet Guttier. sup. num. 3. sed aliud in praxi receptum testatur Orolora, cui accedit Parlador. qui disensus conciliari fortè posset ita, ut prior sententia procedat cum minor, elapso restitutionis termino, comparet, cum antea litis pendens notitiam habuerit: posterior si cum primùm agnovit de suo præjudicio tractari, ad defensionem profilit; nam tempus hoc lege præscriptum est minoribus, qui litigant, & sic scientibus, ut jure, & privilegio suo gaudere, ac poriri valeant, quibus propriam negligentiam nocere oportet: in tertio autem ignaro nihil est, quod eidem imputetur, & in hoc versari potest judicantis arbitrium, ut Afflic. videretur ubi proxime.

Ibi: *Antertius defensor, cui vel ignorant.*

De hoc statim subjicitur exemplum de principali comparente in judicio, ut jus litigantis foveat, & tueatur, n. 17.

Verf. Hællenus de curio.

De perveniente ad judicium inter alios ceptum, ut principali utrumque litigantem exclusuro, late cum pluribus Salgad. de retene. Bullar. p. 2. cap. 13. & num. 3. Castill. controvers. tom. 2. cap. 9. num. 9. Cancr. Variar. lib. 3. cap. 16. n. 7. Fachin. controversiar. lib. 1. cap. 5.

Ibi: *Et tunc non tenetur hic tertius.*

Tertius ille ut principalis ad judicium.

cium accedens, non cogitur causam in statu, quo reperitur, assumere; sed de modo de jure suo docere poterit, nec acta inter alios ipsi nocebunt. *Cancer, sup. d. cap. 16 num. 7. Hermos, in l. 36. gloss. 6. num. 13 tit. 5. p. 5. Cur, Phillipic, part. 2. §. 26. num. 12. Salgad. cum aliis cap. 13. num. 3 præter laudatos sup. hoc cap. n. 1. Quod si hic tertius elegerit alterutrius contententis adfistere causæ, omiſſa facultate principaliter litigandi, astringetur litem in statu, quo existit, suscipere, sicut quisque alius, qui jus alienum pro suo interesse tueretur. *Salgad. num. 62.**

Ad Num. 4.

18 Controvertitur utrum si tertius ad exclusionem utriusque litigantis superveniat, iudex superfedere debeat in pendenti causa, donec recenter mota definatur. *Affirmant Castill. ubi proxime, vers. Constituo, Ursill. ad Afflict. decis. 235 num. 3. & alii apud Salgad. n. 12. ac Giurba decis. 1. num. 33. Negant plerique cum Præfule nostro, ut Salgad. num. 13. cum seqq. Trentacinq. variar. lib. 2. tit. 1. resol. 16. n. 6. Anr. Fab. ration. ad l. 15 à quo 57. de rei vendicat. *Cancer, ubi proxime, vers. Secus tamen, Fachin. controvers. lib. 1. cap. 5. Giurba, d. decis. 1. Marefcot. variar. lib. 2. cap. 121. num. 3. Hermos, ubi nuper, Barbosa collect. cap. Cum super, num. 4. de re judic. Dueñas regul. 274. Greg. Lop. in l. 6. gloss. 2. tit. 10. p. 3. & alii quos refert Salgad. sup. num. 18. & de Reg. proteſt. part. 4. cap. 8. num. 67.**

19 Quoties autem sententia in priori iudicio fertur, reusque damnatur ut rem actori reddat, pendente lite cum tertio principaliter, victo consulitur præfita per victorem cautione de indemnitate, si tertius victoriam reportaverit, l. 15 à quo 57. de rei vendic. l. penult. ff. de petit. heredit. l. 6. tit. 10. p. 3. ex qua deducitur, victorem nedum teneri rem restituere, si victus per tertium iterum superetur, sed etiam causam, ipsumque litigantem defendere, ibi: *Que le defenda del orro: nec immerito, absurdum enim videtur, ut superatus propriis sumptibus, ac molestiâ litiget, cum jam sua nihil interſit victoria, Observant Salgad. num. 11. *Cancer, num. 75. Anr. Fab. & alii ex prælaudatis numero proximo.**

20 Sed si post sententiam, quæ in rem

judicatam transivit, tertius compareat, victorem ad cavendum iudex non cogit; tutius tamen operabitur, & rectè, si cautio ut præfetur præcipiatur. *Cancer, num. 76. & 77. Quid juris si omitatur cautio, cum præfari oportet sit; Conſulas Fabrum ubi promper.*

Non semel prænotavi, tertio nocere sententiam inter alios prolatam, cui principaliter causæ incumbit defensio: sed ita est accipiendum, si litigans proprio nomine contendat, aut ex mandato tertii, sive eodem præfente de jure suo controverti: at si litigato nomine tertii absque ipsius mandato, aut præfentia egerit, sententia condemnatoria nullum pariet tertio huic præjudicium. *Salgad. de Reg. proteſt. part. 2. cap. 8. n. 273. *Cancer, variar. part. 2. cap. 16. num. 51.**

Præterea quamquam sententia non præjudicet illis, qui aequaliter, ac independenter jus obtinent, velut si superetur hæres, aut legatarius; nam coheredi, vel collegatario sententia non officit, ut præmissum relinquatur: id tamen fallit quoties duobus, pluribusve jus in solidum competit; etenim si qui prior jus in iudicio deduxit, superetur, alius agere prohibetur, nisi provocationis utatur auxilio. Sic contingit in duobus reis credendi, & in collegatariis re conjunctis. *Salgad. d. cap. 8. ex num. 353. ac in duobus reis debendi, l. 20. tit. 22. p. 3.*

SUMMARIUM.

- 1 A sententia inter alios prolata tertio, cuius interest, licet appellare.
- 2 Non admittitur sic appellans, nisi sua interesse probaverit.
- 3 Ob alienum interesse tertius non auditur, si appellet: quod limitatur.
- 4 Appellans quando teneatur causas exprimere.
- 5 Fatalia appellacionis à quo die computentur.
- 6 Quid quoad tertium appellantem pro suo interesse, & num. seqq.
- 7 Virum sententia per injuriam in heredem lata noceat legatariis.
- 8 Tertius superveniens potest appellare antequam principalis.
- 9 Et si tertius prior appellet, si deinceps principalis provocet, hic talis liti intererit, cui ille adfistere non prohibebitur.
- 10 Si tertio solo provocante, sententiam revocari contingat, num. proſit principalis.

13 Litigans

- 13 Litigans superatus nullo modo obsistere potest ne tertius, cuius interſit, appellet, suspensa sententia executione.
- 14 Tertius nequit adversus tres sententias conformes appellare: quod declaratur num. 49. & 50.
- 15 Legatarii an possint provocare à sententia in heredem prolata postquam fatalia præterierint.
- 16 Venditor num valeat appellare à sententia in emptorem pronunciata, quando huic non licet, & num. seqq.
- 17 Venditor, & alius quisque tertius utrum audiat appellans post sententia executionem in principalem, & num. 20.
- 18 Minor an restitui possit, ut à tribus sententiis conformibus appellet.
- 19 Restituitur ut appellet post terminum appellacioni præfixum, à sententia lata in eum, cui ipse vendidit.
- 20 Clausula, Appellacione remota, an comprehendat tertium pro suo interesse provocantem, & num. 34. cum seqq.
- 21 Servus ad Ordines sacros promotus, sciente, ac non refragante domino, libertatem assequitur absque jurispatronatus gravamine.
- 22 Collatio Beneficii jurispatronatus quando sine assensu patroni susciatur, & num. 33.
- 23 De interpretatione clausula, Remota appellacione, ac de intellectu capitis Super eo, de offic. deleg. remissive.
- 24 Tacens an consentire censeatur, & num. seqq.
- 25 Sententia de nullitate semper opponi potest, etsi non appelletur ab illa, cum ex defectu jurisdictionis procedit.
- 26 Clausula, Appellacione remota, ita restringi debet, ut tertium provocantem non rejiciat, cuius appellacioni iudex inferior deferre tenetur, & num. 37.
- 27 Non obſistente clausula, Appellacione remota, provocare licet quoties delegatus fines mandati transgreditur.
- 28 Res efficitur litigiosa, vel per litem contestationem, vel per citationem.
- 29 Res non fit litigiosa per actionem hypothecariam, agente creditore.

- 30 Rei litigiosa alienatio jure non subsistit.
- 31 Sententia in venditorem rei litigiosa exequitur contra emptorem etiam liti ignarum.
- 32 Quamquam res litigiosa non sit, cum in fraudem iudicii quod pendet alienatur, sententia in alienantem lata exequitur contra possessorem liti conscium.
- 33 Expenditur exemplum de vendente rem petitam post citationem priusquam litem contestetur.
- 34 Adjicitur aliud de debitore alienante rem obligatam, dum creditor agit hypothecaria.
- 35 Tertius possessor contra quem exequitur sententia inter alios pronunciata, ab ea poterit appellare intra tempus, quo principalis superatus audiretur.
- 36 His quibus sententia inter alios prolata non nocet, nisi liti conscius, permittitur appellare infra legitimum tempus, à quo notitiam perciperint, ibid.
- 37 Scientibus quando noceat res inter alios iudicata.
- 38 Nec quoad devolutivum effectum tertio appellans auditur.
- 39 Tertius, cuius interest, provocare potest, etsi principalis prohibeatur.
- 40 Quando tres sententia conformes censeantur, ne liceat appellare.
- 41 Contra tres sententias conformes non suspensa executione, de nullitate dicere licet, sed non appellare, & quare.
- 42 Tertio opponente nullitatem adversus tres conformes sententias, an executio differatur.
- 43 Tertius, omiſſa appellacione, de nullitate dicere valet.
- 44 Cui appellatio prohibetur, potest dicere de nullitate, ibid.
- 45 Tertius de nullitate agens si succuberit, per appellacionem auditur intra legitimum tempus, quod non labitur causâ nullitatis pendente.

CAPUT XV.

Ad Num. 1.

A Sententia inter alios lata tertio, actus interest, provocare permittitur. *Gregor. Lop. in l. 4. gloss. 2. tit. 23. part. 3. Salgad. de retentione Bullar. p. 2. cap. 13. num. 68. Pichard. manud. ad prax. part. 4.*